

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 13.07.2021

Deres ref.:
«REF»

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/6577

Saksbehandler:
Kjell Vidar Seljevoll

Avgjørelse i klagesak - klager på vedtak som gjelder skadefelling av bjørn i region 6, 17. og 24. juni 2021

Vi viser til klager på Statsforvalteren i Trøndelag sine vedtak datert 17. juni og 24 juni 2021. Klagesakene på de to vedtakene er behandlet under ett, ettersom vedtakene angår den samme skadesituasjonen og det samme bjørneindividet.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Statsforvalteren i Trøndelag sine vedtak; "Avslag på søknad om fellingstillatelse bjørn – Steinkjer – 17. juni 2021" og "Omgjør vedtak og gir skadefellingstillatelse på en (1) bjørn – Steinkjer kommune 24. juni 2021"

Vårt vedtak er fattet etter naturmangfoldloven § 18, 1. ledd, bokstav b jf. rovviltforskriften §§ 9 og 18, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Bakgrunnen for saken

Statsforvalteren i Trøndelag mottok 17. juni 2021 søknad fra Steinkjer kommune om tillatelse til skadefelling av bjørn. Bakgrunn for søknaden var funn av 3 sauer 16. juni som var påviste tatt av bjørn, sørvest for Skjærstjøen. Statsforvalteren avsto søknaden samme dag etter en helhetlig vurdering av situasjonen og der det ble vektlagt at den skadevoldende bjørnen sannsynligvis var ei binne.

Steinkjer kommune påklaget avslaget 18. juni og påpekte at skadepotensialet var stort og at bestandsmålet for bjørn i region 6 ble nådd i 2020. Kommunen viste også til at det var gjort flere funn av sauer/lam som var skadet eller drept av bjørn i det aktuelle området. Statsforvalteren behandlet klagen 22. juni. De gav ikke klager medhold, men oversendte klagesaken til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse. Det var da påvist 8 sau/lam tapt til bjørn i området, og det fremtidige skadepotensialet ble vurdert som stort.

Statsforvalteren i Trøndelag har videre 24. juni 2021, endret sitt eget vedtak, og funnet å gi fellingstillatelse på 1 bjørn i et nærmere avgrenset område, som omfatter deler av kommunene Steinkjer, Namsos, Snåsa, Grong og Overhalla (Bangsjøområdet), for perioden 24. juni til og med 1. juli 2021.

Årsaken til endret konklusjon fra Statsforvalteren, var nye sentrale opplysninger i saken. Det var da analysert DNA funn fra skadeområdet, som gav treff på binna med ID NT158. Det var ikke funnet DNA fra andre bjørner. Oppdaterte tall for skader i området var den 24. juni 16 sau/lam påvist drept eller skadet av bjørn. Miljødirektoratet hadde videre gitt en tilbakemelding til Statsforvalteren i Trøndelag, om at det ikke ble ansett som aktuelt å gjøre forsøk på å flytte den skadevoldende binna til annet område. Statsforvalteren viste til at den geografisk differensierte soneforvaltningen ikke gir rom for etablering av reproduserende binne utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Og at individ NT158 utfra DNA funn og skader, måtte anses som etablert i området og at den sannsynligvis også sto bak en stor del av skadene av bjørn på sau i områdene nordvest for Snåsavatnet i 2020 og 2019. Statsforvalteren vurderte at de tiltak som kunne iverksettes for å unngå felling av binne var utprøvd, og at Klima- og miljødepartementet (KLD) sitt vilkår i brev av 3. juni 2021, om å unnta binner fra felling kunne settes til side i dette aktuelle tilfellet.

Rovviltets Røst og Foreningen Våre rovdyr har påklaget Statsforvalteren i Trøndelag sitt vedtak 24. juni, i hvert sitt brev av 25. juni. Begge har bedt om oppsettende virkning som er vurdert av statsforvalteren samme dag. Klagen fra Rovviltets Røst er videre vurdert og oversendt fra statsforvalteren til Miljødirektoratet, 25. juni 2021. NOAH – for dyrs rettigheter har påklaget fellingsvedtaket i klage datert, 28. juni 2021. Klagene fra Foreningen Våre rovdyr og NOAH er vurdert av statsforvalteren og oversendt til Miljødirektoratet i brev, datert 30. juni 2021.

En bjørnebinne ble felt i Overhalla kommune 28. juni 2021, med grunnlag i fellingstillatelsen.

Bestands situasjon for bjørn og overvåking

Rovdata estimerte at det i 2020 var 8,5 ynglinger av bjørn i landet. Det nasjonale målet er 13 årlige ynglinger. I rovviltregion 6, Trøndelag og Møre og Romsdal fylker, er det bestandsmål på 3 årlige ynglinger av bjørn. Rovdata beregnet at det mest sannsynlig var 2,9 ynglinger av bjørn i regionen i 2020. Avrundet til 3 ynglinger er det første gangen region 6 når opp til forvaltningsmålet for bjørn, og dermed har rovviltnemnda i region 6 myndighet til å vedta fellingskvoter for bjørn.

I alt 29 bjørner ble påvist gjennom DNA-analyser i region 6 i 2020, av disse var 17 binner. Det er en større andel binner enn i andre deler av landet. Av i alt 150 DNA-registrerte bjørner i landet i 2020 var 43 % binner.

I 2020 ble det registrert 10 døde bjørner, av disse var 5 voksne (1 binne) felt på skadefelling og resten unger. 4 av ungene hadde ukjent dødsårsak og 1 var død på grunn av annen bjørn.

Så langt i år er det registrert 9 døde bjørner i landet, hvorav 2 voksne binner og 7 hanner. Alle dyrene er skutt, 8 på skadefelling og en i påberopt nødverge. Tre bjørner er felt i region 6, en binne i medhold av den aktuelle fellingstillatelsen, og to hannbjørner er felt på skadefelling i Røros kommune henholdsvis 30. juni og 8. juli 2021.

Skadesituasjon og erstatning for rovviltskader

Statsforvalteren i Trøndelag erstattet 885 sau og lam som tapt til bjørn i 2020. Det representerte 19,4 % av alle sau og lam som ble erstattet til fredet rovvilt i 2020. I reinbeiteområdene Nord-

Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark ble det erstattet til sammen 226 tamrein som tapt til bjørn i reindriftsåret 2019/2020. Det tilsvarer 6 % av samlet rovvilterstatning for disse reinbeiteområdene i 2019/2020.

Statens naturoppsyn har påvist tap av 184 sau og lam til bjørn i region 6 i 2020 gjennom kadaverundersøkelser. De fleste tapene er knyttet til skadeområder i Grong/Namsskogan kommuner vest for E6 og i områdene nordvest for Snåsavatnet (Bangsjøområdet). Til sammen 4 tamrein ble påvist tapt til bjørn i samme tidsrom, de fleste innenfor Luru (Låarte) reinbeitedistrikt.

Klagene

Steinkjer kommune har påklaget vedtak fra Statsforvalteren i Trøndelag 17. juni 2021 om avslag på søknad om fellingstillatelse. Rovviltets Røst, Foreningen Våre rovdyr og NOAH for dyrs rettigheter, har påklaget vedtak om å gi skadefellingstillatelse av 24. juni 2021. Vi har valgt å behandle alle de fire klagene i samme vedtak, ettersom de angår det samme området og den samme bjørnen.

Steinkjer kommune

Påpeker at krav om genetiske analyser av skadevolder før det kan gis fellingstillatelse, er en ny saksbehandlingsprosedyre. Videre vises det til at Statsforvalteren i Trøndelag har tillagt vilkårene i klageavgjørelse fra KLD stor vekt, ettersom mistanken om at det skadevoldende individet er en binne bygger på eldre DNA funn. Klager mener at 3 sauer påvist drept av bjørn, og stort fremtidig skadepotensial må være nok for å utløse en skadefellingstillatelse på bjørn i beiteprioriterte områder. Videre mener klager at statsforvalteren har skjerpet kravet for å gi skadefellingstillatelse på bjørn, i forhold til tidligere sesonger, og mener dette blir feil ettersom bestandsmålet nå er nådd. Klager gir opplysninger om at oppdaterte skadetall er at 10 sau/lam er funnet skadet eller drept i omsøkt område, hvorav 8 er bekreftet tatt av bjørn.

Rovviltets Røst (RR)

Mener Statsforvalterens liste over utprøvde tiltak ikke kan forsvare å fravike departementet sine føringer om binner i klageavgjørelsen om betinget kvote for bjørn i region 6. Det er ikke gjort relevante tiltak for å beskytte beitedyr i området, og det er ikke tatt hensyn til bjørnens predasjonstakt/diett i vurdering av fremtidig skadepotensiale og det er ikke vurdert avvisning/bortstøting.

Bevisst avskyting av binner er helt katastrofalt og i konflikt med klagen på kvotevedtaket som ensidig var rettet mot manglende beskyttelse av binne og hennes unger. Bjørn har lang reproduksjonstid og bestanden ligger under det nasjonale målet.

Terskelen for å felle binne skal være høy, og tap av 16 sau og lam er ikke nok for å fravike føringer fra Klima- og miljødepartementet. RR ber om at fellingsforsøket av bjørnebinne NT158 stoppes, samt at klagen gir oppsettende virkning på vedtaket.

Foreningen Våre rovdyr (FVR)

FVR ber om umiddelbar stans av fellingsforsøket og om oppsettende virkning av vedtaket. Vedtaket bryter med naturmangfoldloven § 5, tilstrekkelige forebyggende tiltak er ikke gjennomført og bestandsmålet for bjørn er ikke oppnådd. Klager er sterkt bekymret for at myndighetene bevisst retter fellingen mot binne.

Klager går gjennom bestandssituasjonen for bjørn og spesielt med henblikk på binner. Bestanden har aldri nådd det nasjonale bestandsmålet, og norsk forvaltning kan ikke basere seg på at uttak i Norge kompenseres av innvandring fra Sverige.

Klager viser til forebyggende tiltak som ikke er vurdert, som beredskapsbeite, innsanking, midlertidig bruk av innmarksbeite og intensiv gjeting. Skremming og ev flytting av bjørn bør også kunne vurderes.

Bjørnebinna har etablert seg utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Dette viser at forvaltningsområdet ikke er tilpasset bjørnens behov for leveområde, slik naturmangfoldloven § 5 legger som premiss. Det aktuelle leveområdet for binna burde blitt inkludert i forvaltningsområdet for bjørn på et tidligere tidspunkt for å unngå konflikt.

Klager mener det ikke er tilkommet nye opplysninger som gir grunnlag for at Statsforvalteren kan omgjøre sitt opprinnelige avslag til tillatelse til skadefelling.

NOAH - For dyrs rettigheter

Klager mener vilkår for å iverksette skadefelling ikke er oppfylt, og viser til departementet sin klageavgjørelse 2. juli 2020 som gjaldt skadefelling av 2 bjørner i Grong og Høylandet kommuner. Skadeomfanget i den saken (28 husdyr) var alene ikke tilstrekkelig til at det oppfylte kravet om skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Selv om bestandsmålet er nådd for 2020, er bjørnebestanden i region 6 redusert det siste året. Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er ikke nådd. Terskelen for skadefelling av bjørn bør være svært høy. Klager viser til at Klima- og miljødepartementet i brev av 3. juni 2021 har understreket at det i størst mulig grad skal unngås å felle binner.

Hensynet til bestandens utvikling bør tillegges større vekt enn den geografiske differensieringen, og avslaget bør derfor opprettholdes.

Vi viser til klagene i sin helhet.

Miljødirektoratets vurderinger

Statsforvalteren sine vedtak er gjort tilgjengelig på miljøvedtaksregisteret. Klagene er fremsatt innenfor klagefristen, og vi konstaterer at de som har sendt klage på vedtakene har rettslig klageinteresse. Klagene tas opp til behandling.

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) § 18 og § 77 og rovviltforskriften § 9, jf. §§ 1 og 3. Direktoratet legger, i henhold til nml. § 7, prinsippene i nml. §§ 8-10 og 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i den skjønsmessige vurderingen av saken. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippet i nml. § 11 anses ikke som relevant i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Avslaget

Steinkjer kommune har klaget på avslaget som ble gitt 17. juni, og påpekt at vedtaket om avslag setter en høyere standard for kunnskap for å gi tillatelse til felling av bjørn i beiteprioriterte områder, sett opp mot tidligere praksis.

Etter Miljødirektoratets vurdering har Statsforvalteren i Trøndelag i vedtak 17. juni, gjort en grundig vurdering av tilgjengelig kunnskap. De har kommet frem til at sannsynligheten for å felle en binne, dersom det ble gitt tillatelse til felling, var relativt høy. Av den grunn ville de utrede andre alternativer løsninger og søke å få mer kunnskap om det skadevoldende individet. Det ble også vist til føringen fra KLD i klageavgjørelse 3. juni, der viktigheten av å skjerme binner fra felling var påpekt. Miljødirektoratet tiltrer Statsforvalterens vurderinger av situasjonen i vedtak 17. juni 2021.

Det er etter vår vurdering en naturlig konsekvens av føringene fra KLD at fellingstillatelse på binner og også binner med unger (som skal vurderes av Miljødirektoratet), skal utløses på et høyere skadenivå enn tillatelser til felling av unge hannbjørner. Det er som oftest individer av unge hannbjørner som er ute på vandring, og som kan streife langt inn i beiteprioriterte områder. Det kan også være individer av begge kjønn som kan benytte områder som også går utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Utfordringen ligger i å skille de ulike individer ut fra kjønn i en konkret skadesituasjon. Da må kunnskap og kjent informasjon om aktivitet av binner, også fra tidligere år, kunne tas inn i vurderingen.

Betinget kvote for skadefelling/lisensfelling

Roviltnemnda i region 6 fastsatte en kvote for betinget skadefelling og lisensfelling på 3 bjørner fra 1. juni 2021. Dette vedtaket ble påklaget og behandlet av Klima- og miljødepartementet 3. juni 2021. Departementet opprettholdt kvotens størrelse men tok inn nytt vilkår om at *bjørnebinne(r) med unge(r) som opptrer sammen under skadefellingsforsøk og lisensfelling skal være unntatt fra tillatelsen. De tiltak som er mulige for å unngå at bjørnebinner felles, skal være iverksatt. Videre tar departementet inn et vilkår om at Statsforvalteren skal gis fullmakt til å avslutte lisensfellinga dersom det blir felt binne under skadefelling eller lisensfelling.* Det sto igjen en kvote på 3 bjørner av denne kvoten når Statsforvalteren vedtok skadefelling 24. juni.

Områdets prioritet og binner

Miljødirektoratet viser til at det skal være en tydelig forskjell i forvaltningsutøvelsen mellom beiteprioriterte og rovviltprioriterte områder. Dette innebærer at det vil være lavere terskel for å iverksette skadefelling utenfor forvaltningsområder for bjørn, enn innenfor. På den andre siden tilsier hensynet til bjørnebestanden og muligheten for å nå det regionale bestandsmålet også de kommende sesongene, at en bør ha stor grad av forsiktighet når det gjelder uttak av binner, jf. også klageavgjørelsen fra departementet for den betingede kvoten i region 6. I dette tilfellet var sannsynligheten stor for at det skadegjørende individet var en binne, og vurderingene som er gjort av dette både i vedtak 17. juni og 24. juni er etter vårt syn relevante for saken.

I 2020 ble det påvist 42 sau og lam som var drept eller skadd av bjørn i områdene nord for Snåsavatnet utenfor forvaltningsområdet, og det er rimelig å anta at binna med ID NT158 sto bak vesentlige deler av disse tapene. Fram til Statsforvalteren sitt vedtak om felling i år, var det påvist

16 døde eller skadde sau og lam, ytterligere 11 skader ble påvist i tiden etter vedtakstidspunktet og fram til felling av binna 28. juni 2021. Alle i samme område som NT158 er registrert i år.

NT158 ble registrert innenfor forvaltningsområdet for bjørn i Snåsa kommune i 2018. Fra og med 2019 er hun hvert år registrert med DNA-funn i beiteprioriterte områder nord for Snåsavatnet (Bangsjøområdet). I år er hun registrert like nord for Beitstad i Steinkjer kommune, omtrent 40 km fra grensen til forvaltningsområdet for bjørn i Trøndelag. Denne informasjon tyder på at denne binna hadde etablert seg med et hjemmeområde avgrenset i sin helhet i beiteprioriterte områder nordvest for Snåsavatnet.

Det er vanskelig å finne gode alternative tiltak til felling når skaden oppstår relativt tidlig i beitesesongen. Miljødirektoratet har per telefon og epost informert Statsforvalteren at vi ikke anser det som hverken et egnet eller hensiktsmessig tiltak å iverksette forsøk på å bedøve og flytte det skadegjørende dyret ut av området. Det er flere årsaker til det, og en av disse er at vi vurderer det som svært lite gjennomførbart i et skogdekt område som dette. Tidlig sanking eller bruk av innmark er også vanskelig å gjennomføre såpass tidlig i beitesesongen av praktiske og økonomiske årsaker.

Det må også kunne vektlegges at bestandsmålet for bjørn i region 6 ble oppnådd i 2020, selv om det etter direktoratets vurdering kan bli krevende å videreføre en bestand som ligger på målet i tiden fremover, dersom binner felles. Høy avskyting av bjørn på svensk side av grensen nær forvaltningsområdet, og felling av en binne i reproduktiv alder vest for forvaltningsområdet i Trøndelag i 2020, må kunne forventes å gi en negativ påvirkning på bestanden. Selv om forvaltningsområdet for bjørn isolert sett er vurdert som tilstrekkelig stort for å kunne ivareta 3 årlige ynglinger, er det trolig en stor andel av bestanden, inkludert binner, som benytter tilgrensende både beiteprioriterte områder i Norge og områder i Sverige i deler av året. Det er følgelig få individer som er helt skjermet fra å kunne bli utsatt for felling. Noe som tilsier at det må gjøres nærmere vurderinger når det er høy sannsynlighet for å felle binner.

Oppsettende virkning av klage

Statsforvalteren har vurdert oppsettende virkning av klagene fra Rowiltets Røst og Foreningen Våre rovdyr i egne brev 25. juni 2021. Kravet om at klagene skulle gis oppsettende virkning ble ikke tatt til følge.

En skadefellingstillatelse har til hensikt å stanse en pågående skadesituasjon. Det å stoppe fellingsforsøket i påvente av klagebehandling av vedtaket vil kunne være til hinder for å oppnå hensikten med fellingstillatelsen. Direktoratet ble gjort kjent med klagene på vedtaket 25. juni, vi tiltrer statsforvalteren sin vurdering knyttet til utsatt iverksettelse av vedtaket om felling i påvente av klageavgjørelse i saken.

Konklusjon

Departementet har satt som vilkår for felling at de tiltak som er mulige for å unngå felling av binne skal være iverksatt. I dette tilfellet er alternative tiltak vurdert, men funnet utilstrekkelige. Direktoratet viser til at erfaringen gjennom de siste tre årene tilsier at den aktuelle binna har

etablert seg i et område som i sin helhet er utenfor og til dels langt fra forvaltningsområdet for bjørn i Trøndelag, og at hun også har gjort betydelig skade på sau.

Direktoratet tiltrer Statsforvalteren i Trøndelag sine vurderinger i vedtak 17. juni om avslag på felling, og vurderingene i vedtak 24. juni 2021 om at det da ikke var andre tilfredsstillende løsninger enn å iverksette skadefelling.

Klagerett

Vedtaket er endelig, og du/dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
fung. avdelingsdirektør

Susanne Hanssen
fung. seksjonsleder

Kopi til:

Statsforvalteren i Trøndelag / Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Rovviltnemnda i region 6	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Landbruksdirektoratet	Postboks 1450 Vika	0116	OSLO